

Naar een ontwerp van Prof. Max Esser

Ezel uitgevoerd in de Porcelain-fabriek te Meissen.

GROOTE MANNEN

I. PSYCHOLOGISCH BENADERD *)

Journalistiek, boeiender dan een roman, helderder en overzichtelijker dan de beste politieke geschiedenis, behoort tot de groote uitzonderingen.

Doch John Gunther, de correspondent van de Chicago-Daily-News, die elf jaar in Europa gezworven heeft, telkens daár, waar wereldgeschiedenis gemaakt werd, presteert dat.

Hij was in Weenen toen Dolfuss vermoord werd, in Berlijn tijdens het Rijksdagbrandproces, in Parijs toen de Banque de France het kabinet-Flandin deed vallen, in Madrid toen de revolutie uitbrak.

Hij kent Hitler, Mussolini, Laval, Blum, Eden, Stalin, Kemal Pascha en Goemboes van zeer nabij, weet meer bijzonderheden dan wie ook, kent de openlijke en de duistere machten en driften die Europa drijven, is meer dan wie ook in staat de hedendaagsche geschiedenis te overzien, de huidige groote figuren in de politiek uit te beelden, en hun psychologische hoedanigheden in verband met het wereldgebeuren te schetsen.

Hij doet dit ongekend boeiend, en, wat nog belangrijker is, objectief.

Het is verrassend hoeveel beter de groote figuren te begrijpen worden door zijn psychologische benadering. Daarvan wil ik u enkele sprekende voorbeelden geven: Vele groote leiders zijn in grensstreken of in geheel andere landen geboren, dan waarin zij regeeren. Mustapha Kemal Atatürk is Griek van geboorte! Pilsodski was Lithauer; Schussnigg werd in Italië geboren, en Stalin is een Georgiër. Zoo is, naar algemeen bekend verondersteld mag worden, Hitler afkomstig uit 't Oostenrijksche plaatsje Braunau.

Aan Hitler heeft hij een uitvoerige studie gewijd. In een aardig „terzijde,” — zijn boek heeft vele dergelijke „terzijdes”, — deelt Gunther mee, hoe Hitler het gepresteerd heeft, met veel kunst- en vliegwerk, van Oostenrijkschen dorpsjongen tot Duitscher te worden. Hij kon bij de presidentsverkiezingen niet als tegen-

*) Naar aanleiding van John Gunther, „Europa in de Branding.” N.V. Uitgeversbedrijf Eigen Volk, Haarlem.

candidaat van Von Hindenburg gesteld worden, zolang hij nog Oostenrijksch staatsburger was.

Dr Frick, de eerste nazi die een zetel veroverde, besloot hem tot commandant der gendarmerie te benoemen in het gehuchtje Hildburghausen, waardoor hij automatisch het burgerrecht zou verkrijgen als Duitsch ambtenaar. Maar er lekte iets over deze geforceerde naturalisatieplannen uit, en de voorstelling van Hitler als politie-agent wekte den spotlust van vele Duitschers op.

Toen werd hij benoemd tot kanselier van de Brunswijksche legatie te Berlijn, een post waarvan het bestaan bijna iederen Duitscher onbekend was. Hitler legde de eed van trouw aan de Duitsche grondwet af — terwijl hij zich verbonden had, om die juist ten val te brengen, — en was nu Duitscher, de facto!

Zijn vader was schoenlapper, een wreede, zinnelijke figuur, die in een café, achter een flesch wijn door een beroerte getroffen, gestorven is. De jonge Adolf verafschuwde zijn vader, die zijn jeugd vergald heeft.

De ellende, die hij thuis gezien heeft door zijn vaders uitspattingen en drankzucht, de slechte verhouding tusschen zijn ouders, zijn een belangrijke factor voor de ontwikkeling van Hitlers karakter geweest.

De oude Hitler was een dronkaard, de jonge Hitler raakt geen druppel alcohol aan. De oude Hitler was aan uitspattingen verslaafd, de jonge Hitler vreest ze.

Hij is een sober mensch, met een bijna ascetische leefwijze. Hij is geen vrouwenhater, maar hij ontwijkt ze. Om hem is nooit ook maar eenig zedenschandaal geweest.

Hij geeft niets om kleeren, maakt altijd een min of meer slordigen indruk, in zijn traditioneele regenjas. Hij geeft niet om boeken, heeft weinig schoolopleiding gehad, en het zou dwaas zijn, hem een man van geestelijke beschaving te noemen. Hij is onhandig in gezelschap.

Zijn vader vond hem een zwakkeling, een nutteloozen leeglooper en dreamer, en ranselde op hem los.

Hartstochtelijk veel hield hij van zijn moeder. Van haar heeft hij den ambitieuzen drang, en 't gevoel dat hem een groote taak ter vervulling is opgelegd.

Zij heeft hem aangemoedigd en begrepen. Zijn heele leven door heeft hij in zijn onderbewustzijn zijn moeder, de eenige vrouw die hij heeft liefgehad, zijn succes en macht willen bewijzen, en zich tegelijkertijd in gedachten op zijn vader willen wreken.

Na den dood van zijn moeder heeft hij zijn geboortestreek verlaten.

Niets bond hem meer daar, en hij heeft dat zoo gauw mogelijk willen vergeten. Aan zijn in zeer behoeftige omstandigheden levende verwanten liet hij zich niets meer gelegen liggen; met zijn verleden wilde hij grondig afgerekend hebben en compensatie zoeken in macht en glorie voor zijn bittere jeugdherinneringen.

G. J. PEELEN

